

UNIVERZITET CRNE GORE
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

**NATO i SISTEMI KOLEKTIVNE
BEZBJEDNOSTI**

DOC. DR IVAN VUKOVIĆ

05.10.2017.

Sistem kolektivne bezbjednosti u okviru Društva naroda

- Stvaranje DN i UN u cilju eliminacije rata kao načina rješavanja međunarodnih sporova
  - Nepreduzimanje akcija, sporazum na bazi pregovora, kolektivna akcija, samo-pomoć korišćenjem sile, intervencija drugih država
- Teorija kolektivne bezbjednosti
  - Održavanje mira kao zajednički interes svih država, nedjeljivost mira, prijetnja miru - prijetnja svima, izglednost nadmoćne opozicije protiv neprijatelja mira
    - Preduslovi: predanost svih miru, postizanje saglasnosti o postojanju prijetnje, identifikaciji agresora i sankcije protiv njega
      - *Ideal univerzalnog članstva*
- Kolektivna bezbjednost vs. kolektivna odbrana;
  - NATO – *collective defense* ali i *collective security* (out-of-area djelovanje)

Sistem kolektivne bezbjednosti u okviru Društva naroda

- Jačanje nacionalizama u Evropi
  - Liga za podsticanje mira 1915. (V. H. Taft, 27. Predsednik SAD),
  - Podrška Predsednika V. Vilsona - američki ratni ciljevi i uslovi mira u 14 tačaka (08.01.1918.)
    - Stvaranje “a general association of nations [...] affording mutual guarantees of political independence, territorial integrity”)
- Pariska mirovna konferencija (18.01.1919.-21.01.1920.)
  - Povelja Društva naroda („The Covenant of the League of Nations“), sastavni dio Versajskog ugovora (28.06.1919./10.01.1920.)
    - Preambula: „The High Contracting Parties in order to promote international co-operation and to achieve international peace and security; by the acceptance of obligations not to resort to war [...] agree to this covenant of the League“
- Stvoreno **Društvo naroda**
  - Sjedište u Ženevi
  - Tri zvanična jezika
  - 45 država-osnivača, najviše 58, ukupno 63
    - Bez SAD, Indija kao punopravni član, Njemačka (1926-33.), SSSR (1934.-1939.)

Sistem kolektivne bezbjednosti u okviru Društva naroda

- **Dva osnovna principa saradnje u okviru DN**
  - Prihvatanje nezavisnosti i teritorijalnog integriteta drugih država
  - Svaki rat (prijetnja ratom) je zajednički problem svih (pretpostavljena saglasnost za arbitražu u sporovima unutar Društva)
    - Načelo zajedničke brige za svjetski mir – „svaki rat, prijetnja ratom [...] pitanje od interesa za čitavu Ligu” (čl. 11) Povelje
    - „Zubi“ - “ako članica stupi u rat [...] smatraće se kako je stupila u rat protiv svih ostalih članica” (čl. 16)
      - Ekonomske sankcije trebalo da budu potpune i automatske (do rezolucije 1921.)
  - Ekonomska i socijalna pitanja – nadzor nad trgovinom ljudima, oružjem i drogama, sloboda komunikacija i tranzita, pravično postupanje s narodima bez vlastite uprave (starateljstvo umjesto aneksije); Međunarodna organizacija rada
  - Javna diplomatija („Treaty Series“)

Sistem kolektivne bezbjednosti u okviru Društva naroda

- **Institucionalna struktura Društva naroda**
  - **Skupština** – godišnja zasijedanja, jedna država-jedan glas/do tri predstavnika, šest odbora (pravna pitanja, tehnička organizacija, budžet i finansije, naoružanje, socijalna i humanitarna pitanja, politička pitanja)
    - Nadležnosti: prijem novih članica (uključujući nestalne članice Savjeta), budžet, planovi za reviziju međunarodnih ugovora, pitanja koja joj proslijedi Savjet; (imenovanje Generalnog sekretara i sudija Stalnog suda međunarodne pravde, raspodjela mjesta u Savjetu)
  - **Savjet** – stalne (tri do šest) i izabrane članice (četiri do 11), odlučivanje konsenzusom
    - ✦ Rješavanje sporova, isključenje država iz članstva, razmatranje prijetnji miru, preporuke o mirnom rješavanju sporova i primjeni sankcija...
  - **Stalni sekretarijat** – ekspertsko tijelo, priprema sastanke Skupštine i Savjeta, administrativno upravljanje
  - **Stalni sud međunarodne pravde** – osnovan 1922, odvojen od Društva, Savjet i Skupština biraju sudije, nadležnost zavisi od prihvatanja strana u sporu, savjetodavna mišljenja
  - **Specijalizovane agencije** – zdravlje, intelektualna saradnja, ropstvo, izbjeglica..

Sistem kolektivne bezbjednosti u okviru Društva naroda

- (Ne)uspjesi Društva naroda - grčko-bugarski spor (1925.), Mandžurija (1931.), Etiopija (1935.), Japan (1937.)
- Pakt iz Lokarna (1925.); (Frenk) Kelog- (Aristid) Brianov pakt (1928.)
- Ocjena uspjeha: radikalni pomak (ideje o stvaranju univerzalne organizacije uključene u državne politike) i konzervativan pristup (prihvatanje, a ne mijenjanje postojećeg svjetskog poretka)